

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของโครงการจ้างบัณฑิตอาสา

ตามที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มีโครงการจ้างบัณฑิตอาสา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในปี 2543 นั้น เพื่อเป็นการแก้ไข และบรรเทาปัญหาการว่างงานของผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ทุกสาขา ให้มีงานทำ โดยให้บัณฑิต ปฏิบัติงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้กับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

คณะรัฐมนตรี ได้มีมติให้ ความเห็นชอบ โครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯ เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2543 โดยให้ใช้จ่ายเงินกู้จากธนาคารพัฒนาเอเชีย เพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม ในวงเงิน 712,283,900 บาท อนุมัติให้จ้างบัณฑิตอาสาทั่วประเทศ จำนวน 10,543 คน มีระยะการจ้าง 12 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 ถึง 31 มกราคม 2544

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง และเป็นที่พักของประชาชนได้อย่างแท้จริง ไม่น้อยกว่า 1 / 5 ของจำนวน ศสข. ทั้งหมด
2. เพื่อสนับสนุน กระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ใช้ข้อมูลผลการสำรวจ ทรศ. และ สสค. ในการจัดทำแผนของงบประมาณ ปี 2544-2545 ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
3. เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานของบัณฑิตอาสาต่อ อีกเป็นปีสุดท้าย
4. เพื่อสนับสนุนให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชน เกี่ยวกับประโยชน์ของการกีฬา พิชัยของสิ่งเสพติด และความรู้อื่น ๆ ที่เป็นการสร้างความมั่นคงแก่ชุมชน
5. เพื่อร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

พื้นที่การปฏิบัติงาน

บัณฑิตอาสาที่มีการว่าจ้าง จะประจำปฏิบัติงานดังนี้

1. ปฏิบัติงานที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทั่วประเทศ จำนวน 10,462 คน
2. ปฏิบัติงานที่จังหวัด 75 จังหวัด จังหวัดละ 1 คน จำนวน 75 คน
3. ปฏิบัติงานที่ส่วนกลาง จำนวน 6 คน คือ ที่สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 3 คน ที่กรมประชาสัมพันธ์ 3 คน

เป้าหมายหลักในการดำเนินงาน

จากวัตถุประสงค์ของโครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯ สามารถกำหนดเป้าหมายหลักในการทำงานของบัณฑิตอาสา ปี 2543 ได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นองค์กรประชาชนที่เข้มแข็ง และเป็นที่ยิ่งของประชาชน

โดยภาพรวมของทั้งประเทศ ในปี 2543 บัณฑิตอาสาจะต้องพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ดีที่สุด ร้อยละ 20 ของจำนวน ศสบ. ทั่วประเทศ ประมาณ 14,000 ศูนย์ ทั้งนี้ ศสบ. เป้าหมายที่บัณฑิตอาสาต้องเน้นดำเนินการพัฒนาต้องไม่ใช่ ศสบ. 10% แรก ที่อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ดีที่สุดของปี 2542

สำหรับเป้าหมายของจังหวัด แต่ละจังหวัดจะต้องให้ บอ. พัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ระดับที่ดีที่สุด 10% แรก จำนวน 1/5 ของจำนวน ศสบ. ทั้งหมดในแต่ละจังหวัด

ในการทำงาน บัณฑิตอาสาแต่ละคนจะต้องดูแลศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประมาณ 7 ศูนย์ โดยกำหนดเป้าหมายให้ต้องพัฒนา ศสบ. ในความรับผิดชอบให้เป็นระดับดีที่สุด จำนวน 2 ศูนย์ ส่วนที่เหลืออีกประมาณ 5 ศูนย์ ต้องพัฒนาให้ขึ้นมาอยู่ในระดับที่ดีกว่าสภาวะก่อนปี 2542

2. การใช้ข้อมูล ทรศ. และ สสค. ในการจัดทำแผนด้าน รต.ในพื้นที่

บัณฑิตอาสาจะต้องช่วยเหลือกรรมการ ศสบ. ในการนำเสนอข้อมูลความเดือดร้อนด้าน รต. ของประชาชนในหมู่บ้าน (ข้อมูล ทรศ. และ สสค.) ให้ อบต. พิจารณานำไปใช้ประกอบการจัดทำแผนด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมของ อบต. ทั้งแผนระยะสั้น (แผน อบต.ประจำปี หรือแผนค่าของงบประมาณ ปี 2544/2545) และแผนระยะยาว (แผน อบต. 5 ปี)

การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

1. ขอบเขตและภารกิจของบัณฑิตอาสา

1.1 บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 10,462 คน มีขอบเขตและภารกิจหลัก ดังนี้

1) ประสานให้ความช่วยเหลือกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในการเสนอความต้องการงบประมาณปี 2544-2545 ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยใช้ผลการสำรวจข้อมูล ทะเบียนผู้ประสบปัญหาเป็นฐานข้อมูลและประสานขอให้ อบต. บรรจุแผนความต้องการดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาดำเนินการตามความเหมาะสม

2) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ความสำคัญของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและขั้นตอนวิธีการในการขอรับสิทธิประโยชน์ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ให้แก่กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและประชาชน รวมทั้งช่วยเหลือในการจัดทำเอกสารขอรับการสงเคราะห์ช่วยเหลือ เพื่อเป็นต้นแบบในการที่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจะให้บริการประชาชนได้เองต่อไป และดำเนินการอื่น ๆ ที่จะสนับสนุนการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เป็นองค์กรประชาชนที่เข้มแข็งและเป็นที่ยังชีพของประชาชนได้อย่างแท้จริง

3) จัดทำกิจกรรม เยี่ยมเยียนประชาชน และร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการเผยแพร่ให้ความรู้แก่เยาวชน/ประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับประโยชน์ของการกีฬา พิชัยของสิ่งเสพติด รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวต้องให้การสนับสนุนด้านเอกสารวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ วิทยากรและการอบรม ฯลฯ ก่อนเริ่มดำเนินการ

4) วิเคราะห์ประเมินผลการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้ความรับผิดชอบเป็นระยะ ๆ ทุก 3 เดือน พร้อมทั้งรายงานผลงานทุกเดือน

5) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย เช่น ติดตามโครงการลงทุนเพื่อสังคม (ธนาคารออมสิน) ที่ชุมชนเสนอขอเงินสนับสนุน หรือเป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุน ในปี 2542 แล้ว เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการ โครงการของชุมชน และเพื่อให้โครงการดังกล่าวสามารถดำเนินการได้ในปี 2543

1.2 บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานที่จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 340 คน มีขอบเขตและภารกิจหลัก ดังนี้

1) ช่วยปฏิบัติงานด้านงานบุคคลากร ชุมชน การเบิกจ่ายค่าตอบแทนและงานการเงินของโครงการบัณฑิตอาสาฯ ในระดับจังหวัด

2) ช่วยปฏิบัติงานในการกำกับดูแลการทำงานของบัณฑิตอาสาฯ โดยเฉพาะการรวบรวมผลการปฏิบัติงานของ บอ. ในพื้นที่ และสรุปวิเคราะห์ประเมินเสนอประเด็นข้อบกพร่องในการทำงานของบัณฑิตอาสาฯ เป็นประจำเดือน ประจำวงค์ เพื่อรายงานให้ส่วนกลางนำเสนอ ค.ร.ม.

3) ช่วยในการประสานดำเนินการเพื่อให้แผนงาน/แผนงบประมาณด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม สอดคล้องกับสภาพการณ์และความต้องการของประชาชนในพื้นที่

4) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

1.3 บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานที่ส่วนกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 3 คน กรมประชาสงเคราะห์ 3 คน มีขอบเขตและภารกิจหลัก ดังนี้

1) ช่วยปฏิบัติงานด้านงานบุคคลากร และ ชุรการ ในภาพรวมทั่วประเทศ

2) ช่วยปฏิบัติงานด้านการเงินและรายงานผลการเบิกจ่ายเงินของ โครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯ ในภาพรวมทั่วประเทศ

3) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรวบรวมผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาฯ ทั่วประเทศจากชื่อรายงานของจังหวัด เพื่อวิเคราะห์ประเมินผลสรุปประเด็นปัญหาอุปสรรค/ผลสัมฤทธิ์ในการทำงานของบัณฑิตอาสาฯ เพื่อรายงาน ค.ร.ม. คณะกรรมการอำนวยการฯ และคณะทำงานฯ เป็นระยะ ๆ

4) ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

2. แนวทางปฏิบัติงาน

บัณฑิตอาสาฯ จะต้องปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจข้อ 1.1 หรือ 1.2 หรือ 1.3 ข้างต้นขึ้นอยู่กับสถานที่ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การปฏิบัติงานต้องมีผลสัมฤทธิ์และบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของ โครงการ สำหรับบัณฑิตอาสาฯ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ศสพ. จะแบ่งเวลาปฏิบัติงานเพื่อการติดตามประเมินผลการทำงานออกเป็น 4 ระยะ คือ

2.1 กุมภพันธ์ - เมษายน 2543

บัณฑิตอาสาฯ ปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจโดยเน้น

1) งานด้านแผนแรงงานและสวัสดิการสังคมระดับตำบล (โดยใช้ข้อมูล ทรส. และ สสค.

2) ประเมินระดับความเข้มแข็งของ ศสพ. คัดเลือก ศสพ. เป้าหมาย 2 ศูนย์ และดำเนินการเบื้องต้นในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ศสพ. เป้าหมาย รวมทั้งดำเนินการปรับปรุงข้อมูล ทรส. ให้เป็นปัจจุบัน

3) ติดตามโครงการลงทุนเพื่อสังคม (ธนาคารออมสิน) ที่ขอรับการสนับสนุน หรือ ได้รับอนุมัติโครงการแล้วตั้งแต่ปี 2542

2.2 พฤษภาคม - กรกฎาคม 2543

บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจ โดยเน้น

- 1) ผลสัมฤทธิ์งานด้านแผนแรงงานและสวัสดิการสังคมระดับตำบล
- 2) ดำเนินการให้ ศสท. เป้าหมายอย่างน้อย 1 ศูนย์ มีความเข้มแข็งตามเป้าหมาย(บรรลุผลตามตัวชี้วัด)
- 3) สนับสนุนการบริหารจัดการโครงการลงทุนเพื่อสังคม (ธนาคารออมสิน) ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอีกด้านหนึ่ง
- 4) ประสานให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการด้านกีฬาด้านการเผยแพร่พิษภัยของสิ่งเสพติด และการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ

สิงหาคม - ตุลาคม 2543

บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานตามกรอบภารกิจ โดยเน้น

- 1) ดำเนินการให้ ศสท. เป้าหมายทั้งหมด มีความเข้มแข็งตามเป้าหมาย (บรรลุผลตามตัวชี้วัด)
- 2) สนับสนุนการบริหารจัดการโครงการลงทุนเพื่อสังคม (ธนาคารออมสิน) ตามความเหมาะสม เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอีกด้านหนึ่ง
- 3) ประสานให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการด้านกีฬา ด้านการเผยแพร่พิษภัยของสิ่งเสพติด และการเผยแพร่ความรู้ด้านประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ
- 4) เตรียมความพร้อมเพื่อการประสานให้ อบต. จัดทำแผนของบประมาณ ปี 2545 ด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยใช้ข้อมูล ทรส./สสค.

3. วัน - เวลาการปฏิบัติงาน

ตามวันและเวลาราชการ 08.30 น. -16.30 น. เว้นวันเสาร์ - อาทิตย์ และวันหยุดราชการ แต่เนื่องจากงานของบัณฑิตอาสาเป็นงานที่ต้องทำร่วมกับชุมชน ดังนั้น การปฏิบัติงานต้องมีความยืดหยุ่น โดยให้สามารถปฏิบัติงานนอกวันเวลาราชการได้ ระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 - 31 มกราคม 2544

สำหรับการลงเวลาปฏิบัติงาน ให้ใช้ระเบียบของทางการ โดยสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดเป็นหน่วยรับผิดชอบ ซึ่งจะประสานการดำเนินงานกับเจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ

4. การรายงานผล

บัณฑิตอาสาต้องรายงานการปฏิบัติงาน ทั้งผลการปฏิบัติงานประจำวัน/ประจำสัปดาห์ และผลการปฏิบัติงานประจำเดือน

ผลการปฏิบัติงานประจำเดือน ต้องนำเสนอเจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอเพื่อประเมิน และให้คำแนะนำอย่างซ้ำในวันประชุมประจำเดือน

5. การประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา

บัณฑิตอาสาทุกคนต้องจัดทำแผนปฏิบัติการ (แบบ บอ.11) และนำเสนอผ่านเจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอจนได้รับอนุมัติจาก “คณะกรรมการประสานการดำเนินงาน ศสบ.” ระดับจังหวัด จากนั้นจะต้องรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ

เจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ จะประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นประจำทุกเดือน และสรุปประเมินผลสัมฤทธิ์ส่งให้ รสจ. สรุปเป็นภาพรวมทั้งจังหวัดนำเสนอส่วนกลางเพื่อรายงาน ก.ร.ม.

สำหรับการประเมิน บอ. เพื่อการจ้างต่อไปหรือเลิกจ้าง จะดำเนินการ เดือนเว้นเดือน (เริ่มครั้งที่ 1 เมื่อสิ้นเดือนมีนาคม 2543) ในระดับลับมาก โดยเจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ เป็นผู้ประเมินเบื้องต้น ก่อนส่งผลให้สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด สรุปนำเสนอ “คณะกรรมการประสานการดำเนินงาน ศสบ.” ระดับจังหวัด เพื่อพิจารณาในขั้นตอนสุดท้าย ทั้งนี้การเลิกจ้างบัณฑิตอาสา ควรจะพิจารณาจากกรณีต่อไปนี้

1) ปริมาณงานที่ปฏิบัติต่ำกว่าเป้าหมายตามแผนมาก แม้จะมีการดัดเดือนแนะนำ หรือปฏิบัติงานอื่นมากกว่าภารกิจหลักส่วนนี้

2) มีการพัฒนา ศสบ. เป้าหมาย ให้เข้มแข็งน้อยมาก เนื่องจากบัณฑิตอาสาสนใจปฏิบัติงานอื่นมากกว่าภารกิจหลักส่วนนี้

3) คณะกรรมการประสานฯ เห็นว่า บัณฑิตอาสาไม่มีศักยภาพ ไม่ตั้งใจปฏิบัติงานในกรณีที่บัณฑิตอาสารายใดถูกเลิกจ้างก่อนเดือนสิงหาคม 2543 ให้มีการจ้างบัณฑิตอาสารายใหม่ทดแทนได้

การบังคับบัญชา กำกับดูแล

การบริหารงานส่วนนี้ แยกออกได้เป็น

1. คณะกรรมการคัดเลือกบัณฑิตอาสาจังหวัด

คณะกรรมการคัดเลือกบัณฑิตอาสาฯ จังหวัด ทำการคัดเลือกบัณฑิตอาสาฯ และประกาศผล การคัดเลือกบัณฑิตอาสาฯ โดยบัญชีที่ประกาศให้มีอายุ 6 เดือน และจะประชุมหารือเพื่อจัดบัณฑิตอาสาฯ ที่ผ่านการคัดเลือกลงปฏิบัติงานในแต่ละตำบล ทั้งนี้หากเป็นไปได้ควรจัดให้บัณฑิตอาสาฯ ที่ผ่านการคัดเลือกปฏิบัติงานในตำบลเดิมที่ปฏิบัติงาน ในปี 2542

2. เจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ

“เจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ” ซึ่งแต่งตั้งจากทุกส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สังคมในจังหวัด ให้รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและให้คำแนะนำการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาฯ ใน พื้นที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาฯ บรรลุเป้าหมายมีผลสัมฤทธิ์ ตามตัวชี้วัด ทั้งนี้ให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาฯ เป็นระยะ ๆ อย่างน้อย เดือนละครั้ง นอกจากนี้ยังรับผิดชอบเกี่ยวกับ

1) การพิจารณาให้ความเห็นในเบื้องต้น เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการของบัณฑิตอาสาฯ ในความ ดูแล

2) การให้ความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลิกจ้างบัณฑิตอาสาฯ ที่ไม่มีความสามารถ

3. สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด รับผิดชอบกำกับดูแลโครงการในภาพรวมของ จังหวัดและเป็นหน่วยกลางประสานงานการปฏิบัติงานของ “เจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ” รวมทั้ง

1) รับผิดชอบการประชุมบัณฑิตอาสาฯ ประจำเดือน และรายงานผลการประชุม ทั้งนี้การ ประชุมประจำเดือนเป็นมาตรการหลักที่จะให้บัณฑิตอาสาฯ ได้พบหารือขอคำแนะนำจากหน่วยงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัด ให้บัณฑิตอาสาฯ ได้รายงานผลการปฏิบัติงานประจำ เดือน เสนอปัญหาอุปสรรคและแผนการแก้ไขปัญหา เพื่อจังหวัดจะได้ให้คำแนะนำ ปรึกษา รวมทั้งชัก ชักชวนโยบายการทำงานในเรื่องต่าง ๆ (การประชุมประจำเดือนจังหวัดอาจเชิญบัณฑิตอาสาฯ มาประชุม ณ จังหวัด หรืออำเภอ โดยอาจแบ่งการประชุมออกเป็นช่วงต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อให้การประชุม ในแต่ละครั้ง มีจำนวนบัณฑิตอาสาฯ ไม่มากเกินไป)

2) กำกับดูแลบัณฑิตอาสาฯ ในพื้นที่รับผิดชอบ

3) รายงานการเบิกจ่ายเงินที่ได้รับ ให้กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ สังคม ภายในวันที่ 5 ของเดือนถัดไป

4) เป็นฝ่ายเลขานุการ “คณะกรรมการประสานการดำเนินการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน” ระดับจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยอนุมัติแผนปฏิบัติการของบัณฑิตอาสาฯ เป็นศูนย์กลางพิจารณาผลสัมฤทธิ์ความก้าวหน้าของโครงการระดับจังหวัด (เดือน พ.ค.,ส.ค.,พ.ย. 2543 และ ก.พ. 2544) นำเสนอกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเพื่อรวบรวมเสนอคณะรัฐมนตรี

5) ประชุม “เจ้าหน้าที่กำกับระดับอำเภอ” สรุปประเมินผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาฯทุกเดือน เพื่อรายงานผล ปัญหา การแก้ไขปัญหาในจังหวัด ให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมนำรายงานคณะรัฐมนตรีเป็นระยะ ๆ ต่อไป

4. สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด

สำนักงานประชาสงเคราะห์จังหวัด รับผิดชอบเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลของโครงการฯ ตั้งแต่การรับรายงานตัว (1 กุมภาพันธ์ 2543 - 31 มกราคม 2544) การจัดทำคำสั่งจ้าง เก็บรักษาสัญญาการจ้าง การจัดทำทะเบียนบัณฑิตอาสาฯ เพื่อประสานกรมการจัดหางานในการหางานในโอกาสต่อไป การกำกับดูแลวันปฏิบัติงานวันลาของบัณฑิตอาสาฯ แต่ละคน เพื่อให้เป็นหลักฐานการวางฎีกานักจ้างเงิน และให้รับผิดชอบการเบิกจ่ายค่าตอบแทนเงินสมทบประกันสังคม ค่าพาหนะให้บัณฑิตอาสาฯ ในแต่ละเดือน (สำนักงานประกันสังคมจังหวัด) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่นี้ในปี 2542 ให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ไปช่วยจัดทำรายงานต่าง ๆ เดือนละประมาณ 3 วัน หรือ ตามความเหมาะสม) รวมทั้ง

1) จัดปฐมนิเทศบัณฑิตอาสา

2) ให้รายงานผลการเบิกจ่ายเงินทุกวันที่ 5 ของเดือน ตรงไปที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เพื่อสรุปรายงานเป็นภาพรวมการใช้จ่ายเงินโครงการ ให้กระทรวงการคลังต่อไป

3) กำกับดูแลบัณฑิตอาสาฯ ในพื้นที่รับผิดชอบ

4) สรุปความเห็นการเลิกจ้างบัณฑิตอาสาฯ เพื่อนำเสนอ “คณะกรรมการประสานการดำเนินการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน” ระดับจังหวัด

1.5 ผู้กำกับระดับจังหวัด

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้มอบหมายผู้ตรวจราชการกระทรวงที่ปรึกษาวิชาการแรงงาน ที่ปรึกษาวิชาการสวัสดิการสังคม ผู้ช่วยปลัดกระทรวงฯ ผู้ตรวจราชการกรม รับผิดชอบในการตรวจติดตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในแต่ละจังหวัด

วิธีปฏิบัติและควบคุมการรับจ่าย

โครงการจ้างบัณฑิตอาสาเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นโครงการที่ใช้เงินกู้ต่างประเทศ (ADB) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม การควบคุมการจ่ายเงินและรายงานการใช้จ่ายเงิน โครงการบัณฑิตอาสาให้ปฏิบัติตามที่กระทรวงการคลังกำหนด

การติดตามประเมินผล

1. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้จัดให้มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสาทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ โดยมอบให้หัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (นายสุรินทร์ จีรวินธุ์) ผู้แทนกรมในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ผู้อำนวยการกองในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นเจ้าหน้าที่รวบรวมผลรายงานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมและคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบเป็นระยะ ๆ

2. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน จะมีทีมติดตามประเมินผลเป็นครั้งคราว เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตอาสา อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อทราบผลการพัฒนาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดว่า ก่อนบัณฑิตอาสาปฏิบัติงานกับใกล้จบสิ้นโครงการจ้างบัณฑิตอาสาแล้ว การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน เป็นไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

แนวคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่องบัณฑิตอาสากับการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ศสพ.) ผู้เขียนสนใจศึกษาการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยศึกษาระดับการพัฒนา ศสพ. โดยการเปรียบเทียบ การพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านว่า ก่อนบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงาน ระดับการพัฒนา ศสพ. อยู่ในระดับใดบ้าง มีจำนวน มากน้อยเพียงใด

หลังจากบัณฑิตอาสาเข้าไปปฏิบัติงานและจบสิ้นโครงการแล้ว ระดับการพัฒนา ศสพ. อยู่ในระดับใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไรบ้านที่ทำให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

นิยามศัพท์

โครงการการจ้างบัณฑิตอาสาเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง เป็นโครงการหนึ่งซึ่งกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้จ้างผู้มีการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรีซึ่งไม่มีงานทำให้ปฏิบัติงานเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

บัณฑิตอาสา หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเข้าร่วมโครงการจ้างบัณฑิตอาสาเสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านประจำปี 2543ของจังหวัดร้อยเอ็ด

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หมายถึง องค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้น โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการ

หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องถิ่น

ขอบเขตของการศึกษาและวิธีการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี บัณฑิตอาสาฯ ของจังหวัดร้อยเอ็ด ในการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมุ่งศึกษา ถึงความเป็นมาของโครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯ ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านศึกษาระดับการพัฒนา ศสพ. ก่อนมีโครงการจ้างบัณฑิตอาสาศึกษาระดับการพัฒนา ศสพ. หลังจบสิ้นโครงการจ้างบัณฑิตอาสาฯ ปัญหา อุปสรรค ในการพัฒนา ศสพ. ในเขตพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมี 17 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ มี ศสพ. 2,285 ศูนย์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ศึกษาจากรายงานประจำเดือนของบัณฑิตอาสาจังหวัดร้อยเอ็ดจากเดือนกุมภาพันธ์ 2543 - ธันวาคม 2543
2. ศึกษาจากแบบรายงาน ระดับการพัฒนา ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (แบบ ศสพ. 1) ก่อนบัณฑิตอาสาลงปฏิบัติงาน (เดือนมีนาคม 2543) และแบบประเมินความเข้มแข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในเดือนธันวาคม 2543 (ดูแบบฟอร์มในภาคผนวก)
3. ศึกษาจากการติดตามประเมินผล นิเทศน์งาน ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยผู้ศึกษาได้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง
4. การศึกษารั้งนี้ผู้ศึกษาใช้เวลาในการศึกษา ตั้งแต่ วันที่ 1 ธันวาคม 2543 – 28 กุมภาพันธ์ 2544 รวม ระยะเวลา ศึกษา 3 เดือน เต็ม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการเปลี่ยนแปลงของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ก่อน-หลังที่บัณฑิตอาสาเข้าปฏิบัติงาน

2. ทราบสภาพทั่ว ๆ ไป ของ ศสบ. จำนวน 2,285 ศูนย์ ในเขตพื้นที่ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. ทราบถึงความเป็นมาของ ศสบ. และประโยชน์ของ ศสบ. ที่ราษฎรในหมู่บ้านหรือชุมชนจะได้รับ

บทที่ 2

สภาพทั่ว ๆ ไปของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ศสบ.) เป็นองค์กรของประชาชน ซึ่งก่อตั้งขึ้นในรูปของ คณะกรรมการ เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนในถิ่นทุรกันดาร โดยเน้นให้สวัสดิการแก่บุคคลต่าง ๆ ดังนี้ คือ เด็ก คนชรา สตรี คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบสาธารณภัย ครอบครัวยากจน เป็นต้น

เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2530 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ ให้กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี 2531 โดยบรรจุเข้าไว้ในแผนมหาดไทย แม่บทฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2530-2534) และแผนปฏิบัติการของกระทรวงมหาดไทย ในระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2531-2534) โดยอยู่ในแผนพัฒนาคน สังคม และวัฒนธรรม

ในระยะแรก ได้จัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ 7 จังหวัดชายแดนไทย - กัมพูชา ปี 2532-2534

ปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้ง ศสบ. ทั่วประเทศ ประมาณ 68,700 ศูนย์ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2543)

จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ทั้งหมด 8,299 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 5,187,155 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 17 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ มีประชากรทั้งจังหวัด (ณ เดือนมกราคม 2543) 1,322,428 คน เป็นชาย 689,075 คน เป็นหญิง 633,353 คน

จังหวัดร้อยเอ็ด มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทั้งหมด 2,285 ศูนย์ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ได้รับเงินกองทุนศูนย์ละ 12,500 บาท มี จำนวน 2,230 ศูนย์ ยังไม่ได้รับเงินกองทุนมีจำนวน 55 ศูนย์

วัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรจัดตั้งองค์กรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. เป็นศูนย์ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน
3. เป็นการกระจายบริการด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม ไปสู่ประชาชน
4. เป็นศูนย์กลางข้อมูลพื้นฐานด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จัดตั้งในรูปของคณะกรรมการ อย่างน้อย 7 คน และไม่
เกิน 15 คน ตามระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วย ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2541

บทบาทหน้าที่กรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ประธานศูนย์สงเคราะห์ ฯ มีหน้าที่

- ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
- ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ ตามที่ชาวบ้านให้ความเห็นชอบจากที่ประชุมชาวบ้าน
- จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อร่างระเบียบขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานของศูนย์
- จัดประชุมคณะกรรมการศูนย์ฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน เช่น เด็กกำพร้า ครอบครัวยากจน เป็นต้น
- มอบหมายภารกิจให้กรรมการศูนย์ฯ แต่ละฝ่ายปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมาย
- ประสานงานกับส่วนราชการในระดับอำเภอ และจังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลือราษฎร

2. รองประธานกรรมการศูนย์ มีหน้าที่

ปฏิบัติงานแทนประธานกรรมการศูนย์ กรณีประธานกรรมการศูนย์ไม่อยู่ หรืออยู่ แต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

3. กรรมการต่าง ๆ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

- 3.1 กรรมการฝ่ายสวัสดิการเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว มีหน้าที่สำรวจข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคม เช่น เด็ก เยาวชน สตรี และให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือ
- 3.2 กรรมการฝ่ายสวัสดิการสังคมคนพิการ บุคคลที่ไร้ที่พึ่ง ผู้สูงอายุ มีหน้าที่สำรวจข้อมูลผู้ที่มีปัญหาทางสังคม เช่น คนพิการ คนไร้ที่พึ่ง และผู้สูงอายุ
- 3.3 กรรมการฝ่ายสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัย มีหน้าที่ในการรายงานการเกิดสาธารณภัย และประสานงานหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การช่วยเหลือครอบครัวที่เดือดร้อน
- 3.4 กรรมการฝ่ายจัดหางานและอบรมอาชีพแรงงาน มีหน้าที่ให้คำปรึกษารายกรผู้มีปัญหาด้านแรงงานปัญหาการว่างงานและประสานงานสำนักงานจัดหางานจังหวัด หรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด
- 3.5 กรรมการฝ่ายต่าง ๆ มีหน้าที่

- การจัดเก็บข้อมูลผู้มีปัญหาทางสังคมของหมู่บ้าน วางแผนแก้ไขปัญหาให้กับราษฎรภายในหมู่บ้าน ข้อมูลต่าง ๆ ต้องเป็นปัจจุบัน

- บันทึกผลการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเดือดร้อน

- รับเรื่องราวร้องทุกข์ของราษฎรในหมู่บ้านนำเสนอคณะกรรมการศูนย์เพื่อให้การช่วยเหลือ

ต่อไป

- รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯต่อสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดทุก ๆ 3 เดือน

4. เภรัญญิก มีหน้าที่

- จัดทำบัญชีรับ-จ่ายเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านให้ถูกต้องชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

- เปิดบัญชีเงินฝากกองทุนศูนย์ฯ ไว้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยใช้ชื่อ เจ้าของบัญชีไม่น้อยกว่า 3 คน โดยพิจารณาจากคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- ควบคุมการเบิกจ่ายเงินกองทุนศูนย์ฯ ซึ่งต้องได้รับการเห็นชอบโดยมติคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และมีลายมือชื่อเจ้าของบัญชีร่วมลงลายมือชื่อเบิกเงินไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 คน

- มีหน้าที่เก็บรักษาเงินสำรองจ่ายช่วยเหลือผู้ขอรับการสงเคราะห์ไว้ได้ไม่เกิน 3,000 บาท

- ระดมเงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ให้มีเพิ่มมากขึ้น

5. เลขานุการ มีหน้าที่

- ประสานงานให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ฯ โดยสม่ำเสมอ

- ประชาสัมพันธ์ให้คณะกรรมการศูนย์ฯ เข้าร่วมประชุม

- จัดบันทึกรายงานการประชุมทุกครั้งเพื่อรายงานต่อประชาสงเคราะห์จังหวัด, แรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัด

- งานอื่น ๆ ที่ประธานศูนย์มอบหมาย

ประโยชน์ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

1. เป็นองค์กรพื้นฐานที่สามารถช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม
2. เป็นองค์กรส่งเสริมสนับสนุนการให้ราษฎรดำเนินการแก้ไขปัญหามุมชนของตนเองได้
3. เป็นศูนย์กลางรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ราษฎรเดือดร้อนภายในหมู่บ้าน
4. เป็นองค์กรที่ก่อให้เกิดการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ของคนในหมู่บ้าน

บทที่ 3

บัณฑิตอาสากับการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

ตามที่ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ได้ดำเนินการตามโครงการจ้างบัณฑิตอาสา เสริมสร้างความเข้มแข็งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในปี 2543 ในระหว่าง วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 – 31 มกราคม 2544 เป็นระยะเวลา 1 ปีเต็ม โดยมีเป้าหมายหลักให้บัณฑิตอาสาดำเนินการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จังหวัดร้อยเอ็ด มีบัณฑิตอาสา จำนวน 340 คน ให้ดูแลศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 2,285 ศูนย์ ใน 17 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ 186 อบต. 6 สภาตำบล

ก่อนให้บัณฑิตอาสาลงปฏิบัติในพื้นที่ได้มีการประเมิน ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ตามแบบฟอร์ม ศสบ.1 โดยแบ่งระดับ ศสบ.ออกเป็น 5 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ระดับดีมาก ชั้นที่ 2 ระดับดี ชั้นที่ 3 ระดับปานกลาง ชั้นที่ 4 ระดับ พอใช้ และระดับชั้นที่ 5 ควรปรับปรุง

ผลการประเมินศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน 2,283 ศูนย์ พบว่า ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ชั้นที่ 1 ระดับ ดีมาก จำนวน 135 ศูนย์ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านชั้นที่ 2 ระดับดี มีจำนวน 986 ศูนย์ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านชั้นที่ 3 ปานกลาง มีจำนวน 708 ศูนย์ ศสบ. ชั้นที่ 4 ระดับ พอใช้ มีจำนวน 337 ศูนย์ ศสบ. ชั้นที่ 5 ระดับ ควรปรับปรุง มีจำนวน 117 ศูนย์

จากการประเมินผลการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ต้องได้รับการปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น มีจำนวน 1,162 ศูนย์ คือจะต้องพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ใน ชั้นที่ 3,4,5 ให้อยู่ ในระดับ ชั้นที่ 1 หรือ 2 เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าว บัณฑิตอาสาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ เพื่อแนะนำคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ให้เข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารการดำเนินงาน ศสบ. รวมทั้ง มีประประชาสัมพันธ์ ให้ราษฎรในหมู่บ้านได้รับทราบว่ามีศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ให้การช่วยเหลือให้ราษฎรที่ประสบปัญหาด้านแรงงานและสวัสดิการสังคม

บัณฑิตอาสาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ร่วมมือกับคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้ปรับปรุง پای ศสบ. ข้อมูลด้านแรงงานและสวัสดิการสังคมภายในหมู่บ้านให้เป็นปัจจุบัน

นอกจากนี้ บัณฑิตอาสาได้ปรึกษาหารือ ร่วมกับสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดร้อยเอ็ด หาวิธีการปรับปรุง ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จำนวน 1,163 ศูนย์ ให้อยู่ในระดับดี โดยวิธีการฝึกอบรม เิงปฏิบัติการให้กับคณะกรรมการ ศสบ. ทั้งนี้ ใช้งบประมาณ

จาก สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นเงิน 100,530 บาท และขอรับการสนับสนุนจาก
ภาคเอกชน

งบประมาณในปี 2543 ของสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับการ
การฝึกอบรมมีงบประมาณ 100,530 บาท ทำการฝึกอบรมได้เพียง 10 อำเภอ เท่านั้น บัณฑิต
อาสาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ประสานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชนได้งบประมาณ
สำหรับฝึกอบรมคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้านได้อีกจำนวน 6 อำเภอ 1 กิ่ง
อำเภอ

ตารางแสดงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน
บ้าน จังหวัดร้อยเอ็ด ปี 2543

ตารางที่ 1

วัน/เดือน/ปี	พื้นที่จัดการฝึก อบรม	จำนวน ศสบ.	ผู้เข้าอบรม	หน่วยงาน
รวมทั้งจังหวัด 17 อ./3 กิ่ง อ.				
1.การอบรมเชิงปฏิบัติการโดยใช้งบประมาณของ กรส. (สนง.รสจ.รอ)				
22/10/42	อ.จันทาร	107	321	รสจ
09/05/43	อ.เมืองสรวง	49	98	รสจ.สจจ
13/06/43	อ.จตุรพักตรพิ มาน	122	266	รสจ.
21/06/43	อ.เสลภูมิ(รุ่น1)	115	230	รสจ.สจจ.
22/06/43	อ.เสลภูมิ(รุ่น 2)	114	228	รสจ.สจจ
30/06/43	อ.โพนทราย	56	112	รสจ.ศพร
04/07/43	อ.ธวัชบุรี	161	276	รสจ.สปส
13/07/43	อ.ธวัชบุรี	42	84	รสจ.
20/07/43	อ.เมยวดี	81	243	รสจ.สปส.
16/08/43	อ.ศรีสมเด็จ	159	318	รสจ.สรจ.
07/08/43	อ.พนมไพร	156	330	รสจ.ศพร.
22/08/43	อ.เกษตรวิสัย กิ่งอ.เชียงขวัญ	59		รสจ.สรจ.
จำนวนรวม	11อ./2กิ่ง อ.	1,221	2,536	5 หน่วยงาน

ตารางที่ 2

2.การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโดยได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณจากเอกชน				
วัน/เดือน/ปี	สถานที่	จำนวน ศสب.	จำนวน คกก. ศสบ.	หน่วยงาน
23/05/43	อ.หนองพอก	100	246	รสบจ.ปสบจ.
05/07/43	อ.ปทุมรัตน์	91	182	รสบจ.ศพร.
01/08/43	อ.โพธิ์ชัย	103	220	รสบจ.สรจ.
03/08/43	อ.โพนทอง	165	354	รสบจ.ปสบจ.
29/08/43	อ.อาสาทร	133	266	รสบจ.สบจ.
04/09/43	อ.เมืองร้อยเอ็ด	189	440	รสบจ.รสบจ.
12/09/43	กิ่งอ.ทุ่งเขาหลวง	44	120	รสบจ.สบปส.
จำนวน	6 อ./1 กิ่ง อ.	825	1,828	5หน่วยงาน

ตารางที่ 3

ผลการประเมินความเข้มแข็งของศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ก่อนบันทึกอาสา
ลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

ระดับชั้นของ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	จำนวนราย การ	ร้อยละ	จำนวนแห่ง (ศูนย์)
ศสบ.ชั้นที่ 1 (ดีมาก)	67-69	85-100	135
ศสบ.ชั้นที่ 2 (ดี)	51-66	65-84	986
ศสบ.ชั้นที่ 3 (ปานกลาง)	36-50	46-64	708
ศสบ.ชั้นที่ 4 (พอใช้)	21-35	26-45	337
ศสบ.ชั้นที่ 5-(ควรปรับปรุง)	20	25	117
		รวม	2,283

ตารางที่ 4

ผลการประเมินความเข้มแข็งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน หลังจากบัณฑิตอาสา ลงปฏิบัติงานในพื้นที่

ระดับความเข้มแข็ง	จำนวน ศสบ. (แห่ง)	ร้อยละ
ระดับ A (39-50)	855	38.5
ระดับ B (26-38)	1,218	54.7
ระดับ C (0-25)	152	6.8
รวม	2,225	100

จากผลการประเมินความเข้มแข็งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ก่อนบัณฑิตอาสา ลงปฏิบัติงาน ในพื้นที่ ตามตารางที่ 3 พบว่าระดับการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ในระดับ ดีมาก และดี รวมกันเท่ากับ 1,121 ศูนย์ มีศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ต้องปรับปรุงมีจำนวน 1,162 ศูนย์

ใน ระหว่าง เดือนมีนาคม 2543 - พฤศจิกายน 2543 บัณฑิตอาสาจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ตลอด เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการบริหารงาน ศสบ.

บัณฑิตอาสา จังหวัด ร้อยเอ็ดได้ปรับปรุงฝ่ายด้านแรงงาน และสวัสดิการสังคม ฝ่ายศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

จากตารางที่ 4 ผลการประเมินความเข้มแข็ง ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ใกล้สิ้นสุดโครงการจ้างบัณฑิตอาสา คือ ประเมินในช่วง วันที่ 1-31 ธันวาคม 2543 ตามแบบประเมินความเข้มแข็ง ศสบ. (ดูแบบฟอร์มในภาคผนวก) มีบัณฑิตส่งแบบประเมินมา จำนวน 2,225 ชุด หรือ 2,225 ศูนย์ ไม่ได้ประเมินจำนวน 60 ศูนย์

ในการประเมินครั้งนี้ ได้แบ่งระดับความเข้มแข็งศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับ A คือ ดีมาก ระดับ B คือ ดี ระดับ C คือ ควรปรับปรุง

ผลการประเมินปรากฏว่า ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดับ A คือ ดีมาก มีจำนวน 855 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 38.5 ศสบ.ระดับ B คือ ดี มีจำนวน 1,218 ศูนย์ คิดเป็นร้อยละ 54.7 ศสบ. ระดับ C คือ ควรปรับปรุง มีเพียง 152 ศูนย์ คิดเป็น ร้อยละ 6.8

ทั้งนี้โดยสรุปได้ว่า ก่อนบัณฑิตอาสา ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ที่ควร ปรับปรุงมีจำนวน 1,162 ศูนย์ หลังจากทีบัณฑิตอาสา ลงไปปฏิบัติในพื้นที่ ใกล้ สิ้นสุดโครงการมีศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ต้องปรับปรุงเพียง 152 ศูนย์ เท่านั้น

ปัจจัยที่ทำให้ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความเข้มแข็งหรือมีระดับการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น เป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. บัณฑิตอาสาของจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่
2. คณะกรรมการ ศสบ. ได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการบริหารกองทุน ศสบ. และมีการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างชัดเจน
3. บัณฑิตอาสาได้เป็นผู้ประสานงานการบริหารงานกองทุน ศสบ. อย่างใกล้ชิด
4. เจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมในจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ติดตามนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ
5. หน่วยงานภาคเอกชนให้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรม คณะกรรมการ ศสบ. เป็นอย่างดี

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

บัณฑิตอาสากับการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัด
ร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาพบว่า บัณฑิตอาสาปฏิบัติงานในด้านเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านได้ผลดี เป็นที่น่าพึงพอใจ โดยศึกษาจากข้อมูลการประเมินผลศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ก่อนบัณฑิตอาสาลงปฏิบัติงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านที่ดีมาก เพียง 135 ศูนย์ เท่านั้น เมื่อบัณฑิต
อาสาลงปฏิบัติงานจริง กรส. ได้ประเมินความเข้มแข็งอีก พบว่า ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
ในจังหวัดร้อยเอ็ด มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจาก 135 ศูนย์ เป็น 885 ศูนย์ และมีศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้านระดับดีอีกจำนวน 1,218 ศูนย์ จึงนับว่าเป็นผลสำเร็จในการปฏิบัติงานพัฒนาศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านของบัณฑิตอาสา

ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

- 5.1 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านขาดความรู้ ความเข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตน
เอง
- 5.2 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน บางศูนย์ไม่สนใจศูนย์สงเคราะห์ราษฎร
ประจำหมู่บ้าน
- 5.3 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ขาดการประชาสัมพันธ์ ให้ชาวบ้านรับรู้
- 5.4 คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ไม่เข้าใจหลักการใช้จ่ายเงินกองทุนศูนย์
สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ขาดความเข้าใจการรายงานผลการปฏิบัติงาน
- 5.5 สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดร้อยเอ็ด ขาดยานพาหนะที่ใช้ปฏิบัติงาน เช่น จังหวัด
ร้อยเอ็ดมีศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านจำนวน 2,285 ศูนย์ ใน 17 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ
- 5.6 ขาดเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานในระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ

ข้อเสนอแนะ

1. จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านทุกคนให้ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง
2. ปลุกจิตสำนึกให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านมีความเสียสละในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรในหมู่บ้าน ได้ทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับจากศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ระดมเงินทุนให้เพิ่มมากขึ้น เช่น รับบริจาคจัดมหรสพ เป็นต้น
5. ให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านติดตามนิเทศงานอย่างสม่ำเสมอ ครบถ้วนต้องสนับสนุนยานพาหนะให้เพียงพอในการออกปฏิบัติงานในพื้นที่
6. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ เช่น โครงการจ้างบัณฑิตอาสา เป็นต้น

บรรณานุกรม

กวี คมขำ. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: O.S. Printing House, 2528

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2541. ประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 115 ตอน 53 ง. ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 2541

กรมประชาสงเคราะห์. คู่มือการปฏิบัติงาน คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ 2538

เชิดชาย เหล่าหล้า. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา, 2519

บัณฑิตอาสาจังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนของบัณฑิตอาสา 1 กุมภาพันธ์ 2543 - 31 ธันวาคม 2543.

อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. รายงานวิจัยศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ศึกษาในหมู่บ้านชาวเขาโดยสร้างกระบวนการเรียนรู้ สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม : 2539